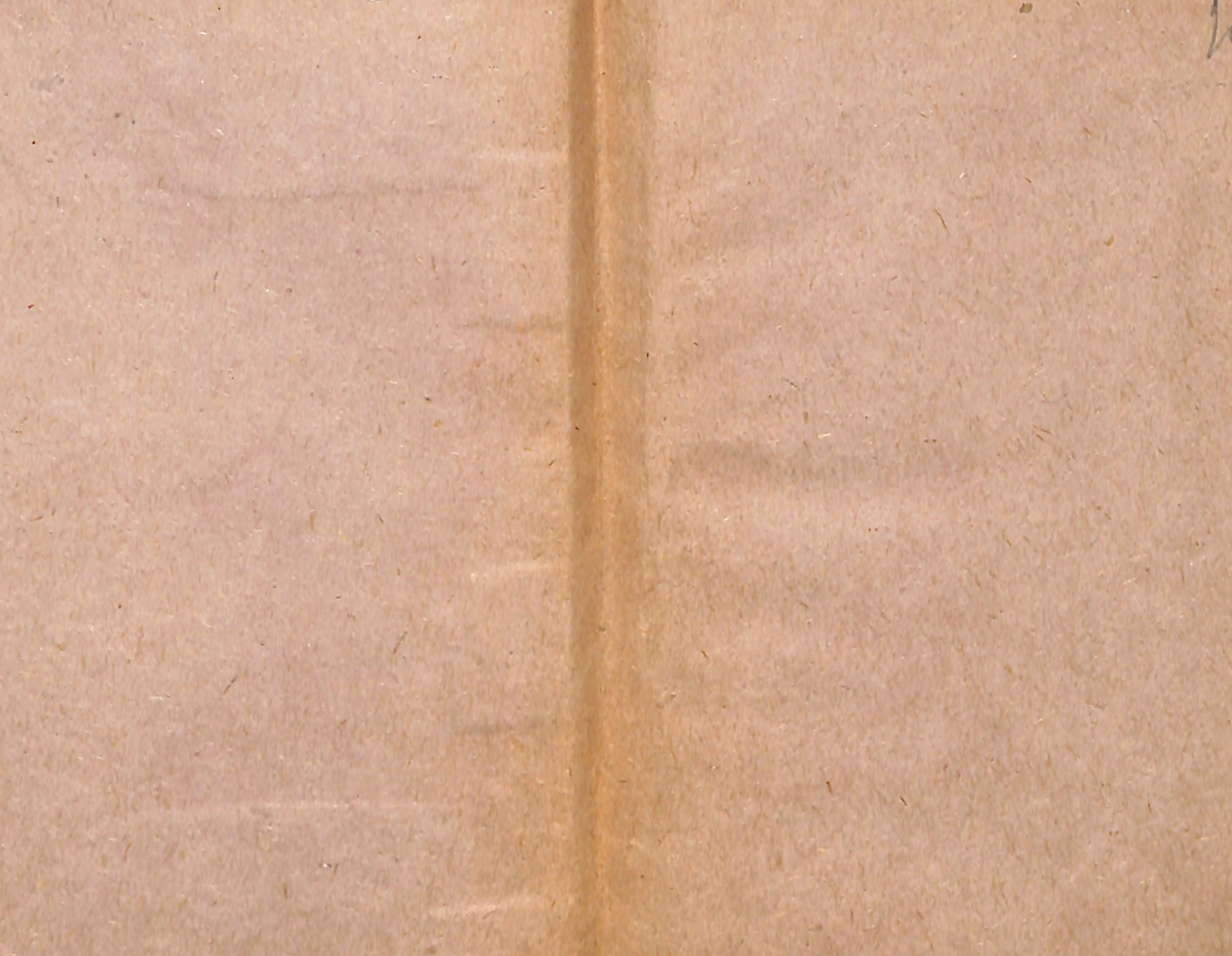

338.4(48)

U-86

Վ. Մ. ՄՈԼՈՏՈՎ

ՀԱՅԻ ՔԱՐՏԱՅԻՆ ՄԻՍԵՄԸ
ՎԵՐԱՑՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

338.4
Մ-86

Կ Ո Ւ Ս Ն Ր Ա Տ
Յ Ե Ր Ե Վ Ա Ն
1 9 3 4

17 FEB 2010

Վ. Մ. ՄԱՂՈՏԵՎ

1973 FEB 20 10

1973 FEB 20 10

Վ. Մ. ՄՈԼՈՏՈՎ

338.4(47)

Մ-86

մ

ՀԱՅԻ ՔԱՐՏԱՅԻՆ ՄԻՍՏԵՄԸ
ՎԵՐԱՑՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

1010
42207

903
~~479~~

ԿՈՒՍՇՐԱՏ
ՑԵՐԵՎԱՆ
1 9 3 4

104 .07. 2013

31380

4775-91

В. М. МОЛОТОВ

ОБОТМЕНЕ КАРТОЧНОЙ СИСТЕМЫ ПО ХЛЕБУ

Доклад на пленуме ЦК ВКП (б)
25 ноября 1934 г.

Партиздат, 1934, Эривань

ՀԱՅԻ ՔԱՐՏԱՅԻՆ ՍԻՍՏԵՄԸ ՎԵՐԱՅՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ
ԸՅԿ. Վ. Մ. Մոլոտովի գեկուցում Համ Կ (բ) Կ Կ Կ
պրեմումում, 1934 թվի նոյեմբերի 25-ին

1. Հացի բարտային սխտեմի վերացումը մեր հաջողու-
բյունների ցուցանիսն է

Ընկերները, պատահական չէ, վոր հացի
քարտային սխտեմի վերացման հարցը դըր-
ված է հենց տվյալ մոմենտում: Այդ հարցը
հասունացել է:

Կուսակցության վորոշումը՝ մատակարար-
ման ասպարիզում նորմավորում (քարտա-
յին սխտեմ) կիրառելու մասին, վերաբե-
րում է 1928 թվականի վերջերին: 1929
թվականի սկզբներից հացի, իսկ այնուհե-
տե նաև մի շարք այլ մթերքների քարտա-
յին սխտեմը սկսեց կիրառվել Մոսկվայում,
Լենինգրադում և ամբողջ սպառող գոտում,
իսկ վորոշ ժամանակից հետո նաև ամ-
բողջ Խորհրդային Միության մեջ: Այդ-
պիսով, հացի քարտային սխտեմի գոյու-
թյունն ընդգրկում է վերջին վեց տարի-
ները:

Մենք հացի քարտային սխտեմ մտցրինք
այն ժամանակ, յերբ մենք կոլանտեսու-
թյուններ ու խորհանտեսություններ քիչ

ունենանք, յերբ գյուղում դերակշռում եր
գյուղացիական մանր անհատական տնտե-
սությունը՝ իր խղճուկ տխրելիացով և
ցածր բերքատվությամբ: Այն ժամանակվա
ցիր ու ցան գյուղացիական տնտեսության
ձայրահեղորեն հետ մնալն արդյունաբերու-
թյան աճումից, վողջ սոցիալիստական շի-
նարարությունից, հարկադրեց մեզ մատա-
կարարման քարտային սխտեմ մտցնել՝
չնայած դրա բոլոր անհարմարություննե-
րին:

Ներկայումս մենք արմատական փոփոխու-
թյուն ունենք գյուղատնտեսության մեջ:
Այժմ գյուղում տիրապետում է կոլտնտեսա-
յին կարգը՝ զինված բազմահազար ավտո-
մեքենաներով, տրակտորներով, կոմբայն-
ներով և գյուղատնտեսական այլ բարդ մե-
քենաներով: Այս տարիներին ընթացքում
կազմակերպված կոլտնտեսություններն զգա-
լիորեն ամրապնդվեցին և հաստատուն
կերպով կանգնած են իրենց վտռերի վրա:
Ստեղծված են բոլոր հիմնական նախադրե-
լայնները՝ գյուղատնտեսության արագ վե-
րելքի համար: Կոլտնտեսությունները

խորհանտեսություններին հետ միասին, ներ-
կայումս մեծ ուժ են գյուղատնտեսության և
վողջ ժողովրդակրոն տնտեսության վերելքի
գործում,

Գյուղում այդ վերակառուցում կատարե-
լու համար պահանջվեց 6—7 տարի: Յեվ
հենց այդ 6—7 տարիներին ընթացքում,
գյուղատնտեսությունը անհատականից կոլ-
տնտեսայինի, մանրից՝ խոշորի վերակառու-
ցելու այդ ժամանակաշրջանի ընթացքում՝
նրան մեքենայական հզոր սարքավորում
տալով, հենց այդ ժամանակաշրջանումն էր,
վոր անհրաժեշտ եր կոլեկտիվացման գործն
ամրապնդելու համար, հարկավոր յեղավ քար-
տային սխտեմ մտցնել հացի մատակարար-
ման ասպարիզում: Ինչպես պատահական չե
այն, վոր հենց տվյալ մոմենտումն ենք
մենք դնում հացի, ալյուրի և կրոսպայի
մատակարարման քարտային սխտեմը վե-
րացնելու հարցը, այնպես էլ պատահական
չեր նաև այն հանգամանքը, վոր հենց 1928
թվականին կուսակցությունն ու կառավա-
րությունը վորոշեցին մտցնել այդ քարտա-
յին սխտեմը:

Ինչհետև մենք վեց տարի առաջ մտցրինք քարտային սխտեմը: Վորովհետև մենք ցանկանում եյինք ապահովել մեր յերկրի արագ ինդուստրացման քաղաքականութեան իրականացումը, ապահովել կուսակցութեան կողմից ընդունված ինդուստրացման սեմպը, ապահովել չնայած այն ժամանակվա մեր գյուղատնտեսութեան ծայրահեղ հետամնացութեանը: Քաղաքական վողջ իրադրութեանը՝ ներքին և միջազգային, այդ եր պահանջում մեզանից: Այդ անհրաժեշտ եր նաև գյուղատնտեսութեան շահերի տեսակետից, նրա տեխնիկական վերազինումն արագացնելու շահերի տեսակետից:

Ժողովրդական տնտեսութեան անկման մոմենտին չեք, վոր մենք մտցրինք քարտային սխտեմը: Վհչ, մենք այն ժամանակ ել արդյունաբերութեան խոշոր վերելք ունեյինք: Սակայն այդ վերելքին սկսեց սպառնալ մանր անհասական գյուղացիական հողազործութեան հետամնացութեանը: Վորպեսզի գյուղատնտեսութեան հետամնացութեան պատճառով արդյունաբերութեան վիժում թույլ չտայինք, մենք պետք է հատկապես հոգ տանեյինք բանվորներին

հաց մատակարարելու մասին, քաղաքներին ինչպես և թեթև արդյունաբերութեանը հումք տվող գյուղատնտեսական շրջաններին հաց մատակարարելու մասին:

Քարտային սխտեմի կիրառումը հեշտ գործ չեր: Սակայն, ինչպես ցույց են տալիս փաստերը, մենք հասանք մեր նպատակին:

Մենք կարողացանք ապահովել մեր արդյունաբերութեան անշեղ վերելքն այդ վեց-յոթ տարիների ընթացքում: Մենք պահպանեցինք ինդուստրացման տեմպը: Մենք հաղթականորեն կատարեցինք առաջին հնգամյակը և հաջողութեամբ կատարում ենք յերկրորդ հնգամյակի խնդիրները: Մենք հասանք այն բանին, վոր ինդուստրացումը—հանուն վորի հարկավոր եր ապահովել արդյունաբերական կենտրոններին և գյուղատնտեսական վորոշ շրջաններին հաց մատակարարելու վորոշակի պլանը—այդ ինդուստրացումը ատրեց-տարի ծավալվեց՝ համապատասխան մեր պետութեան պլանի, համապատասխան կուսակցութեան գծի: Մենք հասանք այն բանին, վոր ինդուստ-

րիան իր վերելքի ընթացքում ստեղծեց սոցիալիստական խոշոր գյուղատնտեսութեան՝ տարեց-տարի ամրապնդվող տեխնիկական բազա: Արդյունքներն իրենք խոսում են իրենց մասին: Այդ անհնարին կլինեն ավանց հացի մատակարարումը համապատասխան ձևով կազմակերպելու, առանց քարտային սխտեմի:

Մենք ներկայումս վերացնում ենք հացի նորմավորումը (քարտային սխտեմը): Մենք այդ անում ենք այն մոմենտին, յերբ վոչ միայն արդյունաբերությունն և հաստատուն վերելք ապրում, այլ յերբ գյուղատնտեսությունը ևս արգեն կանգնել և արագ վերելքի ճանապարհին: Տվյալ պայմաններում, քարտային սխտեմի վերացումով և հացի ու այլ մթերքների լայն առևտուրն ամենուրեք ծավալելով, մենք ցանկանում ենք ապահովել ժողովրդական տնտեսություն հետագա վերելքը, սոցիալիզմի նոր և ել ավելի խոշոր հանրությունները մեր յերկրում:

1928—1934 թ. թ. Ժամանակաշրջանը, վորը կապված էր հացի քարտային սխտե-

մի կիրառման հետ, մի ժամանակաշրջան էր, յերբ մենք իրականացնում էինք կապիտալիստական տարրերի վրա ամբողջ ֆրոնտով ծավալուն հարձակում գործելու քաղաքականությունը և յերբ այդ քաղաքականությունը՝ սոցիալիստական շինարարություն ասպարեղում կուսակցություն կողմից կիրառվող բոլոր ձեռնարկումները հետ միասին՝ ապահովեց կոլտնտեսային կարգերի հաղթանակը գյուղում: Ներկայումս կոլեկտիվացման գործը խՍՀՄ-ում հիմնականում ավարտված է: Այժմ մեր գյուղատնտեսությունն իր վճռական մասով արգեն վերակառուցվել և սոցիալիստականորեն, թեկավա կոլեկտիվ իր իսկական վերելքի շրջանը և կարող և ապահովել հացի մատակարարումը վոչ այնպես, ինչպես անցյալ տարիներում: Այդ յերևում է վերջին տարիների փորձից և հատկապես ընթացիկ տարվա հացամթերման ու հացի գնման փորձից:

Ի՞նչ վիճակումն էր հացի մատակարարման գործն անցած վեց-յոթ տարիների ընթացքում, յերբ մեզ մոտ գոյություն ունի քարտային սխտեմը:

Մեր առաջ խնդիր էր դրված—ապահովել քաղաքների և արդյունաբերությանը հումք տվող գյուղատնտեսական շրջանների մատակարարումը: Այնուհետև մեր առաջ խնդիր էր դրված—ապահովել արդյունաբերական գլխավոր կենտրոնների առաջնահերթ մատակարարումը և բանվոր դասակարգի վերոշխմանը՝ նախ և առաջ հարվածայինների առաջնահերթ մատակարարումը, այդ մատակարարումն ապահովել պետական հաստատուն զներով այն ժամանակաշրջանում, յերբ շուկայի դները չափազանց բարձր էին: Յեզ ահա, չնայած այն բանի, վոր այն ժամանակաշրջանը, վորին վերաբերում է խոսքը, քաղաքների հսկայական աճման և գյուղում տեխնիկական կուլտուրաների հարաճուն մթերման ժամանակաշրջանն էր, մեզ հաջողվեց հարկ յեղած մակարդակի վրա պահել բանվորական կենտրոնների մատակարարումը և ապահովել արդյունաբերությանը հումք տվող տեխնիկական կուլտուրաների շրջաններին հաց մատակարարելը:

Մենք այդ բանին հասանք գյուղի կուլտուրնտեսային վերակառուցման համար մղվող

պայքարի ճանապարհին, կուլակի վրա ծավալուն հարձակում գործելու ճանապարհին, հացամթերման ճակատում մղվող անշղթ պայքարի ճանապարհին:

Յերբ մենք քարտային սխտեմ էյինք մտցնում, 1928 թվականի բերքից մեր մթերած հացը կազմում էր 650 միլիոն փուխ: Հացի այդպիսի քանակությամբ մենք չէյինք կարող տիրապետել հացահատիկային շուկային և վերջ դնել հացի սպեկուլյացիային:

Այն ժամանակից ի վեր դրությունն արմատապես փոխվել է:

Այս տարի հացամթերման ու հացի գրնման գծով, հատկապես հացի գնման հաջողության շնորհիվ, վորը մենք կատարում ենք բարձրացված զներով, մենք կարող ենք պետության տրամադրության տակ ունենալ վոչ պակաս քան մեկ և կես միլիարդ փուխ հացահատիկ: Հետևաբար մենք այժմ մեր տրամադրության տակ ունենք հացահատիկի մի պաշար, վորն ավելի քան յերկու անգամ գերազանցում է այն քանակությանը, վոր մենք ունեյինք 1928 թվականին:

Ինչ վերաբերում է պարենային կուլտու-
րաներին, ապա այստեղ մենք ել ավելի
ցայտուն համոզիչ պատկեր ունենք: 1928
թվականին մենք մթերել եյինք ընդամենը
416 միլիոն փութ պարենային կուլտուրա-
ներ: Այս տարի մենք կարող ենք հույս ու-
նենալ յենթադրել, վոր պետութայունն իր
տրամադրութայն տակ կունենա մոտ մեկ
միլիարդ փութ պարենային կուլտուրաներ:
Այսպիսով այս տարի մենք պարենային
կուլտուրաներ կունենանք մոտ յերկու և կես
անգամ ավելի՝ քան 1928 թվականին: Այս
թվերն արդեն խոսում են իրենց մասին:

Թե այս ցուցանշական թվերն ինչպես են
կապված գյուղում տեղի ունեցած փոփոխու-
թյունների հետ՝ այդ յերևում է հետևյալից:
Նույնիսկ 1929 թվականին, յերբ գյուղա-
ցիութայն շրջադարձը դեպի կոլտնտեսու-
թյուններն արդեն վորոշակի դարձավ, մը-
թերված հացահատիկի 86 տոկոսը մենատըն-
տեաներին եր պատկանում և 14 տոկոսը
միայն կոլտնտեսութայուններին ու խորհուր-
տեսութայուններին: Այժմ մենք միանգամայն

հակասակ պատկեր ունենք: Այս տարի հա-
ցահատիկի միայն 8 տոկոսն է պետութայունն
ստացել մենատնտեսներից, իսկ 92 տոկոսը՝
կոլտնտեսութայուններից ու խորհուրտեսու-
թյուններից:

Սրանից յերևում է, վոր կոլեկտիվացման
շնորհիվ է միայն, վոր մենք ներկայումս
անհամեմատ ավելի յենք սպահովված հա-
ցով, քան մի քանի տարի առաջ, յերբ
գյուղում ամենուրեք գերակշռում եր գյու-
ղացիական մանր անհատական տնտեսու-
թյունը: Կոլտնտեսային կարգը միայն՝ իր
դիրքերի ամբացման շնորհիվ՝ խորհուրտե-
սութայունների հետ միասին, սանդղեց այն-
պիսի պայմաններ, վորոնք ապահովեցին
քաղաքների ու տեխնիկական կուլտուրանե-
րի շրջանների հացի մատակարարման հա-
րաճուն կարիքների բավարարումը վերջին
տարիների ընթացքում: Միայն շնորհիվ
այն բանի, վոր կուսակցութայունն ամբողջ
յեռանդով գյուղում պայքար ծավալեց կու-
տընտեսային կարգերի համար և պայքար
մղեց ինդուստրացման գործն ամբողջու-
թյամբ ապահովելու համար, մենք կարողա-

47-74-9

80263
4224

ցանք ձեռք բերել այս հաջողությունները հացամթերման գործում և մատակարարման գործում: Այժմ մենք կարող ենք առաջ ընթանալ ել ավելի հաստատուն քայլերով:

Քարտային սխտեմի կիրառումը հանդիպեց մեր թշնամիներին մարգարեյություններին, վորոնք բարբաջում եյին խորհրդային իշխանության խորտակման անխուսափելիության մասին: Կյանքն ինքը ծիծաղեց այդ մարգարեներին վրա:

Հացի քարտային սխտեմի կիրառումն այն հանդամանքներից մեկն էր, վորը ծայրահեղորեն ուժեղացրեց աջ և «ձախ» տարրերի տատանումները կուսակցության մեջ: Աջ և «ձախ» ոպորտունիստների վախն ու նզովքները գյուղի կուլեկտիվացման ասպարեկում կուսակցության ընդունած հաստատուն կուրսի դեմ և կապիտալիզմի մնացորդներին վրա ծավալուն հարձակում գործելով ողջ քաղաքականության դեմ, ծայրահեղորեն ուժեղացան հատկապես քարտային սխտեմ կիրառման կապակցությամբ: Կուսակցությունը պաշտպանեց իր քաղաքականությունն ու այն հաջողությամբ կիրա-

ռեց կյանքում, և այժմ հացի քարտային սխտեմը վերացնելու մեջ մենք չենք կարող չտեսնել կուսակցության նոր հաղթանակը, մի հաղթանակ, վորը պե՛տք է իր արտահայտությունը գտնի սոցիալիստական անտեսության ել ավելի ուժեղ վերելքի և աշխատավորւթյան մատակարարման հետագա բարելավման մեջ:

Այս է այն ժամանակաշրջանի հանրագումարներին քաղաքական գնահատությունը, վորին վերաբերում է վերջին տարիների քարտային սխտեմը:

2. Բարեային սիսեմը յեվ նրա վերացման նախապատրաստումը

Ինչ եր ներկայացնում հացի քարտային սիսեմը, ինչպես և զարգացել նա այս տարիները ընթացքում և գործնականապես ինչպես և նախապատրաստվել նրա վերացումը:

Սկսենք քաղաքներից: Քաղաքային ազգաբնակչության մատակարարումը կազմակերպվելն եր մեր առաջին խնդիրը:

Տվյալ պահին մեզ մոտ կենտրոնացված մատակարարումով ընդգրկված և 40,3 միլիոն հոգի, հաշված ընտանիքի անդամների հետ միասին: Ինչպես հայտնի յե մեզ մոտ գոյություն ունեն մատակարարման մի քանի կատեգորիաներ. — այն և՛ հատուկ ցուցակ՝ 10,3 միլիոն հոգի, առաջին ցուցակ՝ 11,8 միլիոն հոգի, յերկրորդ ցուցակ՝ 9,6 միլիոն հոգի, յերրորդ ցուցակ՝ 8,6 միլիոն հոգի: Մատակարարման ասպարիզում առավելություններ են տրված հատուկ և առաջին ցուցակներին:

Վերջին տարիների ընթացքում մատակարարման կոնտինգենտների աճումը յերևում

և հետևյալ աղյուսակից.

Հացի մատակարարմամբ ընդգրկված քաղաքային ամբողջ կոնտինգենտը. (միլիոն հոգի):

1930 թ.	26
1931 թ.	33,2
1932 թ.	40,8
1933 թ.	39,6
1934 թ.	40,3

Այս աղյուսակը ցույց ե տալիս, թե ինչպես եյին ավելանում կենտրոնացված կարգով մատակարարվող կոնտինգենտները: 1933 թվականին կենտրոնացված մատակարարումով ընդգրկված կոնտինգենտների նվազելը բացատրվում և նրանով, յոր անցյալ տարի բանմատակարարման բաժինների կազմակերպման կառավարությունը, բանվորների մատակարարումը հանձնվեց անմիջականորեն գործարաններին և այդ հանգամանքը հնարավորություն տվեց մաքրել բանվորների ու ծառայողների ցուցակներն այնպիսի տարրերից, յորոնք կապ չունեյին ձեռնարկության հետ և սխալ կերպով քարտեր եյին ստանում:

Իսկ յեթե վերցնենք պետական ռեսուրսներից մատակարարվողների ամբողջ թիվը,

ներառյալ նաև տեղական ֆոնդերից կատարվող մատակարարումը, ապա մատակարարման ընդհանուր կոնտինգենտը ավյալ պահին զգալի չափով ավելի կլինի: Այդ կոնտինգենտը, վորի մեջ կմտնեն բանվորները, ծառայողները, ուսանողները, թոշակառուները և այլ խմբեր, կ'կազմի 25 միլիոն հոգի: Դրանց պետք է ավելացնել ընտանիքի 24 միլիոն անդամներին և մի միլիոն անայնազործներին: Այդպիսով կենտրոնացված և տեղական ֆոնդերից մատակարարվողներին ամբողջ կոնտինգենտը ներկայումս կազմում է 50 միլիոն հոգի և նույնիսկ ավելի:

Քաղաքային ազգաբնակչության մատակարարումը նորմավորելու այս ամբողջ սխեմին իրականացնելու համար, կարիք չեղավ ստեղծելու մի մեծ ապարատ, վորը բավականաչափ վտղ արժի: Այդ ապարատի վրա կատարված ծախսերի մոտավոր հաշվարկումները ցույց են տալիս, վոր ամեն մի ամբացված աշխատավորի սպասարկմանն ընկնում է տարեկան առնվազն 8 ուրլի ծախս: Այդ նշանակում է, վոր քարտերով՝

կենտրոնացված մատակարարմամբ ընդգրկված ամբողջ կոնտինգենտի սպասարկումը պահանջում է ավելի քան 300 միլիոն ուրլի ծախս:

Ավելորդ է ապացուցել, վոր քարտերով մատակարարելու համար ստեղծված ապարատը հսկայական չափի յե հասել և տառապում է բյուրոկրատիկ մեծ շռայլությամբ: Չնայած դրան, քաղաքի բանվորների ու ծառայողների մատակարարման քարտային սխեմեր, իր բոլոր թերություններով միասին, հասավ իր գլխավոր նպատակին: Նա ապահովեց բանվորների ու ծառայողների մատակարարումը ցածր գներով, չնայած, վոր քաղաքներում հացի շուկայական գները և պարենամթերքի գները զտնվում էյին շատ բարձր մակարդակի վրա:

Մեր յերկրորդ խնդիրն էր՝ կազմակերպել գյուղացիական ազգաբնակչության մատակարարումը տեխնիկական մշակույթների շրջաններում: Այդ կատարվում էր արդյունաբերության համար գյուղատնտեսական հումք հանձնողներին՝ բամբակազործներին

վուշագործներին, ծխախոտագործներին և
ուրիշներին հացահատիկով այսպես կոչված
«ապրանքավորելու» ձևով: Այդ ապրանքա-
վորումն անհրաժեշտ եր գյուղատնտեսական
հումքը մեր մթերող կազմակերպություննե-
րին հանձնելը խթանելով (խրախուսելու) հա-
մար: Բացի դրանից, ապրանքավորումը
գործադրվում եր նաև փայտեղեն մթերե-
լիս, մորթեղեն մթերելիս, ձկնորսության
ասպարեզում և մի քանի այլ դեպքերում:

Այդ բոլորը հացահատիկային մեծ ուն-
սուբաներ եր պահանջում պետությունից:
Միմիայն բամբակագործներին մատակարա-
րելու համար, մենք պետք ե, որինակ 1930
թվականին ծախսելինք մոտ 30 միլիոն
փուլթ, իսկ այս տարի արդեն 39 միլիոն
փթից ավելի: Վուշ և կանեփ մթերելիս մեղ-
նից պահանջվում եր 1930 թվականին 5,5
միլիոն փուլթ հացահատիկ, իսկ այս տարի
պահանջվեց մոտ 11 միլիոն փուլթ:

Ձանադան մթերումների ժամանակ ապ-
րանքավորման ծախսերը տարեց տարի ա-
վելանում եյին: Սակայն առանց դրան ան-
կարելի չեր ապահովել այդ մթերումների
անը:

Իսկ թե ինչպես եր ընթանում մթերում-
ների այդ անումը, այդ ցույց ե տալիս
թեկուզ հետևյալը—1928 թվականից մինչև
1934 թվականը բամբակի մթերումն ավե-
լացել ե 65 տոկոսով, թեխտու վուշի մթե-
րումը՝ 70 տոկոսով, գեղին ծխախոտի մթե-
րումը՝ 70 տոկոսով, անտառանյութի մթե-
րումը՝ 124 տոկոսով, մորթիներինը՝ 128
տոկոսով, ձկան մթերումը՝ 41 տոկոսով: Ընկ-
կելյները, վորն ուրիշներից ավելի լավ
ե ծանոթ այդ գործին, գտնում ե, վոր տեխ-
նիկական մշակույթների շրջաններում շնոր-
հիվ մթերումները ապրանքավորման, մենք
պետական ֆոնդերից մասամբ հացահատիկ
ենք մատակարարում մոտ 24 միլիոն հոգու:
Ինչպես տեսնում եք, գործը վերաբերում
ե հացահատիկի խոշոր ծախսին այդ գյու-
ղատնտեսական շրջաններին մատակարա-
րելու համար: Սակայն, մենք պետք ե ա-
պահովելինք այդ մատակարարումը պետա-
կան հացահատիկի ֆոնդերից, ցածր գնե-
րով, վորպեսզի թեթե արդյունաբերությունը
ապահովելինք հումքով:

Իհարկե գործի զբաղմանը ներկա պայման-

հերում, յերբ մենք ցածր գնեցում տալիս ենք այդ հացահատիկն այն շրջաններում, վորտեղ շուկայում հացի գինը գտնվում է շատ բարձր մակարդակի վրա, այդպիսի մատակարարման ամբողջ կարգը շաղկապված է մեծ թվով զանազան չարաշահումների և բյուրոկրատիկ խեղաթյուրումների հետ: Այդ կարգի վերացմամբ և հացի լայն առևտրի հաստատմամբ շահագրգռված են և՛ պետութունը և՛ այդ շրջանների գյուղացիական ազգաբնակչությունը:

Կուսակցութունը և կառավարութունը մշտապես պայքար են մղել հացի և ալյուրի արտադրության մատակարարման կազմակերպումը բարելավելու համար: Դրա համար քիչ գործ չի կատարվել քարտային սխտեմի գոյության ընթացքում:

Բացի դրանից, բանվորների մատակարարումը բարելավելու համար գործադրվել են նաև այլ միջոցներ:

Այդ նպատակով լայնորեն ծավալվել են ապահեմտրոնացված մթերումները, վորոնք լրացուցիչ քանակությամբ մթերքներ են տվել բանվորներին մատակարարելու համար

և դրանով իսկ լրացրել կենտրոնացված կարգով կատարվող մատակարարումը: Քիչ գործ չի կատարվել նաև գործարանների պարենամթերքի սեփական բաղա ստեղծելու ուղղությամբ, վորը նույնպես ոգնում էր բանվորների մատակարարման բարելավմանը: Պիտք և մատնացույց անել նաև բանվորների անհատական բանջարաբուծութունը, վորը ծավալվել է մի քանի շրջաններում և նման միջոցները:

Հատուկ նշանակութուն են ունեցել այն միջոցները, վորոնք կուսակցութունը և կառավարութունը գործադրել են, առևտուրը բարելավելու ուղղությամբ:

Չնայած վերջին վեց տարում քարտային սխտեմի ունեցած մեծ նշանակությանը, կենտրոնը և Ժողովուրդը բացառիկ ուշադրութուն եյին նվիրում ապրանքաշրջանառության պարզացմանը, առևտրի դերի մեծացմանը: Յեզվ գա մեծ նշանակության ունեցավ քարտային սխտեմի վերացումը նախապատրաստելու գործում:

Ինչ և արված վերջին տարիներս առևտուրը պարզացնելու համար: Այստեղ գլխավոր

հարցը պետական ու կոոպերատիվ առևտրի
զարգացումն է: Այդ ասպարիզում մենք քիչ
նվաճումներ չունենք:

1928 թվականից, յերբ պետական ու կոո-
պերատիվ խանութների ու կրպակների թի-
վը հասել էր 123 հազարի, ներկայումս այդ
թիվը հասել է 283.000-ի: Այդպիսով պե-
տական—կոոպերատիվ առևտրական ցանցն
ավելի քան կրկնապատկվել է: Ընդամին
մասնավոր առևտուրն արագորեն ընթացյալ
վերացման ճանապարհով: Յեթե 1928 թվա-
կանին մեզ մոտ դեռևս կային 215.000 մաս-
նավոր խանութներ ու կրպակներ (ամբողջ
առևտրական ցանցի 63 տոկոսը), ներառյալ
նաև նրանցից ամենափոքրերը, ապա այժմ
մասնավոր առևտուրը մոտ է զերոյի: Մա-
կայն այդ կապակցությամբ դժվար չէ հաս-
կանալ, վոր պետական կոոպերատիվ ցանցի
ներկա զարգացումը դեռ հեռու յե բավա-
րար լինելուց, վորպեսզի քաղաքի ու գյու-
ղի սպառողների կարիքներին սպասարկի
ինչպես հարկն է:

Վերջին տարիներս առանձնապես արա-
գորեն եր զարգանում պետական առևտու-

րը, վորը ներկայումս ունի ամբողջ առեվ-
արական ցանցի 36 տոկոսը: Այստեղ չի կա-
րելի մոռանալ, վոր պետական խանութ-
ներն ու կրպակներն ընդհանուր առմամբ
կոոպերատիվայիններից ավելի խոշոր են:

Թե ինչպես է ավելացել մանրածախ
ապրանքաշրջանառությունը, ցույց է տա-
լիս հետևյալը.—1928 թվականին նա կազ-
մում էր 15,5 միլիարդ ռուբլի, 1934 թվա-
կանին, մոտավոր հաշվարկումներով, նա
կազմելու յե 31 միլիարդ ռուբլի: Հիշեցնում
եմ, վոր 1928 թվականին մասնավոր առեվ-
արի հատվածը կազմում էր դեռ 22,5 տոկոս,
իսկ այժմ ինչպես ասացինք հասել է զե-
րոյի:

Վերջին տարիներս կենսական և ժողկու-
խորհր մի քանի անգամ հատուկ միջոցներ
են ձեռք առել, վորպեսզի սահմանափակվի
սպարենամթերքի ու այլ ապրանքների նոր-
մավորված մատակարարումն՝ ի վնաս նրանց
առևտրի՝ ուճացնելու ձգտումը. քանիցս
հատուկ միջոցներ են ձեռք առել, վորով
արգելվում էր ապրանքների ու մթերք-
ների վորոշ խմբեր հանձնել նորմավորվող

մատակարարման՝ այդ ապրանքների ու միջերջների սովորական առևտուրն ուժեղացնելու նպատակով: Նույն նպատակով սահմանափակվում էր պետական զանազան կազմակերպությունների կենտրոնացված մատակարարման ֆոնդերը: Իրանով ավելանում էին պետական-կոոպերատիվ խանութներն ու կրպակներն ուղարկվող ապրանքի ֆոնդերը:

Քարտային սխեմի վերացումը նախապատրաստելու համար հատուկ նշանակություն ունեցավ ազատ վաճառքի զարգացումը: Այդ գործին մեծ ուշադրություն նվիրվեց: Իրա շնորհիվ զգալի չափով բարձրացավ մանրածախ ապրանքաշրջանառությունն մեջ ազատ վաճառքի տեսակարար կշիռը վերջին չորս տարում: Ահա համապատասխան թվեր ըստ տարիների՝

- 1931 թվականին 3 տոկոս.
 - 1932 թվականին 11 տոկոս.
 - 1933 թվականին 15 տոկոս.
 - 1934 թվականին (նախատեսվող կատարումը)՝ 24 տոկոս:
- Յեթի ներկայումս ընդհանուր ապրանք

քաշը Նասաու թյան մեջ ազատ վաճառք կազմում է արդեն մի քառորդը, ապա արդյունաբերական ապրանքների նկատմամբ (պլանավորվող 12 արդյունաբերական ապրանք) ազատ վաճառքը նույնիսկ հասնում է մի յերբարդի: Ազատ վաճառքն արդեն խոշոր լրացում է դարձել նորմավորվող մատակարարման համար: Չնայած վոր ազատ վաճառքի գները զգալիորեն ավելի յեն վաճառքի կատարվող նորմավորված մատակարարման ապրանքների գներին, ազատ վաճառքն արագորին զարգանում է և ազատ վաճառքն էլ ավելի ծավալելու պահանջներ ստացվում են յերկրի բոլոր շերջաններին:

Հացի քարտային սխեմի վերացման նախապատրաստման տեսակետից պետք է մատնանշել այն փաստը, վոր վերջին ժամանակներս զգալի չափով նվազել է քարտերով կատարվող նորմավորված առևտրի և ազատ վաճառքի հացի գների տարբերությունը: Համապատասխան միջոցների նպատակն էր հատկապես նախապատրաստել հացի քարտային սխեմի վերացումը:

Վերջապես կոլտնտեսային առևտրի մասին: Այդ առևտուրը վերջին շրջանում նույնպես արագորեն աճեց:

Ժողովրդական Տնտեսության Հաշվառման կենտրոնական վարչության հաշվարկումներով շուկաները բերվող գյուղատնտեսական մթերքների քանակը, 28 խոշորագույն քաղաքներում, համեմատած անցյալ տարվա հետ, ավելացել է մոտավորապես 75 տոկոսով: Այդ վկայում է, վոր կոլտնտեսային առևտուրը արագորեն զարգանում է:

Սակայն շնորհիվ պետական ազատ վաճառքի զարգացման, վորի գլխավոր նպատակներինց մեկն էր պայքար մղել շուկաներում սպեկուլյատիվ կերպով բարձրացված գների դեմ, այս տարի մենք ունենք հացի և այլ պարենամթերքի շուկայական գների զգալի իջեցում: Այդ յերևում է թեկուզ Մոսկվայի որինակինց: Համեմատելով այս տարվա սեպտեմբերի գներն անցյալ տարվա սեպտեմբերի գների հետ, մենք տեսնում ենք, վոր Մոսկվայում հաճարի հացի շուկայական գներն իջել են 37 տոկոսով, հաճարի ալյուրի գինը 33 տոկոսով,

ցորենի հացի գինը 25 տոկոսով, ցորենի ալյուրի գինը 47 տոկոսով, և կուրեկի գինը 44 տոկոսով:

Մեզ հաջողվեց բավականաչափ իջեցնել շուկաների ուռճացած գները Մոսկվայում և այլ քաղաքներում: Այդ չեք կատարվի առանց ազատ վաճառքի զարգացման:

Ջարգացնելով պետական կոոպերատիվ առևտուրը, ամեն կերպ ոժանդակելով ազատ վաճառքի աճմանը, ինչպես և նպաստելով կոլտնտեսային առևտրին, կուսակցությունը և կառավարությունը հոգ եյին տանում, վոր առևտրի պետական կարգավորման գործը վոչ միայն չթուլանա, այլ հասնի պատշաճ բարձրության: Այդ կապակցությամբ, այս տարի ամառը, ընկ. Ստալինի նախաձեռնությամբ ստեղծվեց ներքին առևտրի ժողովմատ, վորի առջև առանձնապես մեծ խնդիրներ են դրված քարտային սխտեմի վերացման կապակցությամբ:

Այժմ ճիշտ է մասնավոր առևտուր չկա, բայց արագորեն աճում է պետական ու կոոպերատիվ խանութների ու կրպակների ցանցը, աճում են նաև կոլտնտեսային շու-

կաները քաղաքներում ու գյուղերում: Յեզ
անհրաժեշտ է, վոր այդ զարգացումն ըն-
թանա հոգուտ պետութեան և հոգուտ ազ-
գարնակութեան հարաճուն տահանջների
սպասարկումն բարելավելու: Փաստերով ա-
պացուցված է, վոր պետութեանը տիրել է
շուկային ավելի, քան յերբէիցե, և այժմ
հնարավորութեան ունի արագորեն զարգաց-
նելու ապրանքաշրջանառութեանը՝ համա-
պատասխան քաղաքի ու գյուղի սպառող-
ների պահանջներին:

Քարտային սիստեմը, մասնավանդ վոր-
քան վոր գործը վերաբերում է հացին, ալ-
յուրին ու կրուպային, իր դերը կատարեց:
Այժմ մենք ունենք այլ հնարավորութեան-
ներ ու խնդիրներ:

Մենք քարտային սիստեմն ոգտագործե-
ցինք վորպեսզի ապահովենք արդյունաբե-
րութեան հսկայական վերելքը և գյուղա-
տնտեսութեան սոցիալիստական վերակա-
ռուցումը: Այնպիսի կարևոր միջերջների նը-
կատմամբ, ինչպիսինն է հացը, պետութեան
ռեսուրսներն այժմ ավելացել են աննախըն-
թաց չափով: Ուստի հասել է ժամանակը

հացի ու մի քանի այլ միջերջների քարտա-
յին սիստեմը վերացնելու համար: Հասել է
ժամանակն ազատվելու այդ բեռից և գոր-
ծը նոր հիմքերի վրա դնելու համար: Ամե-
նուրեք հացի ու ալյուրի լայն վաճառքին
անցնելը մենք իրավունք ունենք համարե-
լու վորպես բոլշևիկյան քաղաքականութեան
մի նոր և խոշոր հաղթանակ, վորպես ար-
դյունաբերութեան ու գյուղատնտեսութեան
հետագա վերելքը հեշտացնող մի պայման և
վորպես մատակարարումը բարելավելու
կարևորագույն պայմանը:

3. Հասցի հարտային սիստեմի վերացումն իրականացնելու
վրջոցմերի մասին

Ներկայումս մենք հնարավորութուն ունենք դնելու 1935 թվականի հունվարից հասցի քարտային սիստեմը վերացնելու հարցը, վերովհետև պետութայն տրամադրութայն տակ կա բավականաչափ մեծ քանակութայմբ հացահատիկ: Դրա փոխարեն բոլոր քաղաքներում և գյուղական շրջաններում պետք է կազմակերպվի հացի ու ալյուրի առևտուր, նոր պայմաններով:

Ի՞նչ վիճակի մեջ է հացի ուսուսներին գործն առաջիկա տարում, յերբ այլևս քարտային սիստեմ չի լինելու:

Դրա համար մենք արդեն ունենք հիմնական հաշվարկումները: Դրանք ցույց են տալիս, վոր 1935 թվականին պետութայնը կարող է ունենալ մոտ 120 միլիոն փթով ավելի հացահատիկայն ֆոնդի, քան ներկա տարում: Մենք անպայման ապահովված ենք հացով, մասնավորապես մինչև 1935 թվականի նոր բերքը:

Վոչ մի տարակույս չի կարող լինել, վոր քարտային սիստեմը, հացի չափազանց ցածր

գներին հետ միասին, վերացվելուց հետո, մի շարք շրջաններում, վորտեղ այդ ցածր գրաները փաստորեն առաջ եյին բերում հացահատիկի ուսուսներին շոայլում, նախկին քանակութայմբ հաց չի պահանջվում: Մենք առաջիկա տարվա հացի պաշարի հաշիվները կազմել ենք այնպես, վոր ապահովված լինի նույնիսկ քիչ հավանական այնպիսի հնարավորութայն, ինչպիսինն է հացի պահանջի զգալի ավելցումը և քաղաքում և տեխնիկական մշակույթներին շրջաններում: Մենք առաջիկա տարում լիովին ապահովում ենք հացի շուկայական պահանջի նաև այդ ավելացումը:

Այդպիսով մենք այժմ, քարտային սիստեմը վերացնելիս, լիովին և անպայման ապահովված ենք հացով: Հենվելով հացի մթերման պլանի կատարման ասպարիզում մեր ձեռք բերած հաջողութայնների վրա և հացի գնման հաջողութայնների վրա, վորոնք դեռ պետք է ամրացվեն հետ մնացող մաքրերում ու յերկիրներում կատարվելիք համառ աշխատանքով, մենք կարող ենք վերջ տալ հացի քարտերին և դրանով իսկ

խորը քայլ անել դեպի առաջ մատակարարման գործի բարելավման ճանապարհին:

Այդ կապակցութեամբ յես անհրաժեշտ եմ համարում հաղորդելու հացահատիկների 1934 թ. բերքին վերաբերյալ այն տվյալները, վորոնք հենց նոր են ստացվել Բերքատվութեան Պետական Կենտրոնական Հանձնաժողովներից: Առայժմ այդ տվյալները պետք է դիտել վորպես նախնական տվյալներ, այնուամենայնիվ նրանք արժանի յեն լուրջ ուշադրութեամբ: Պետական Հանձնաժողովի հաշվարկումներով այս տարի մինչև բերքահավաքի մոմենտը հացահատիկների բերքատվութունը մոտավորապես անցյալ տարվա մակարդակի վրա յեր: Մակայն շնորհիվ բերքահավաքի կազմակերպման վորոշ բարելավման՝ համեմատած անցյալ տարվա հետ, այս տարի ազգաբնակչության սրամադրութեան տակ լինելու յե 250—300 միլիոն փութ ավելի հացահատիկ: Այդպիսով բերքահավաքի ժամանակ տեղի ունեցող կորուստների դեմ մղվող պայքարի բարելավման մեր առաջին հաջողութեանները արդեն վորոշ արդյունք-

ներ տվին և համնայն դեպս նրանք ծածկում են բերքի այն կորուստը, վոր ունեցանք մենք այս տարի Ուկրայնայի հարավային շրջաններում:

Այդ բոլորն ընկ. Սեպիևից հնարավորութեամբ տվին հարց դնելու հացի քարտային սխտեմը վերացնելու մասին: Կենտկոմի Գաղթյուններն ամբողջովին և լիովին հավանութուն տվեց ընկ. Ստալինի առաջարկին և մտցնում ե այդ առաջարկը Կենտկոմի պլանումը ի հաստատութեան:

Ի՞նչպես ե կատարվելու հացի քարտային սխտեմի վերացումը:

Հասկանալի յե, վոր քարտային սխտեմի վերացումը պետք է կատարվի այնպես, վոր բանվորների մատակարարումը վոչ միայն չվատանա, այլ ընդհակառակը բարելավվի և նախադրյալներ ստեղծվեն այդ գործը հետադայում բարելավելու համար: Այս անհրաժեշտ է, վոր հումքի մթերումների ապրանքավորման վերացումը վոչ միայն չնվազեցնի, այլ ընդհակառակն ավելացնի դյուրացիկների շահագրգռվածութունը տեխնիկական մշակութեան արտադրման նրկատմամբ:

Այս ե լինելու մեր գործնական դիրքա-
վորումը քարտային սխտեմի և մթերքնե-
րի ապրանքավորման վերացման նկատ-
մամբ:

Առաջարկվում ե քարտային սխտեմի վե-
րացումը կատարել 1935 թ. հունվարի 1-ից,
ոգտագործելով առաջիկա շաբաթներն այդ
միջոցի իրականացումը նախապատրաստե-
լու համար: Հունվարի 1-ից պետք ե վե-
րացվի ամեն տեսակի հացի, ալյուրի ու կրու-
պայի քարտային սխտեմը: Այդ վորոշու-
մով սկիզբը կդրվի բոլոր մթերքների ու ապ-
րանքների քարտային սխտեմի վերացման:

Այդ միջոցի իրագործումը հնարավոր ու
նպատակահարմար ե, սահմանելով յուրա-
քանչյուր մարզի (հանրապետության) հա-
մար հացի, ալյուրի ու կրուպայի միասնա-
կան պետական գներ, պետական, կոոպերա-
տիվ ամբողջ մանրածախ առևտրում: Հացի
այդ միասնական մանրածախ գինը սահ-
մանվում ե գոյություն ունեցող ազատ վա-
ճառքի բարձր գների և բացահայտորեն
ցածր նորմավորված գների մոտավորապես
միջին մակարդակի վրա:

Միասնական գնի սահմանումով կասեց-
վում ե հացի սպեկուլյացիան, վորի զար-
գացումն անխուսափելիորեն խթանվում եր
հացի յերկու տարբեր գների՝ ազատ վա-
ճառքի բարձր գնի և նորմավորված ցածր
գնի գոյությամբ: Դժվարեանում ե գյու-
ղից բերված հացի սպեկուլյացիան, վորով-
հետև շուկայի պահանջն ապահովելու յե
հացի պետական կոոպերատիվ առևտուրը՝
ներկա ազատ վաճառքի գնի հետ համեմա-
տած զգալի չափով իջեցված գնով: Հողս ե
ցնդում նաև հացի այն սպեկուլյացիան, վո-
րով զբաղվում եյին քարտերով նորմավոր-
ված ցածր գներով իրենց պահանջից ավե-
լի հաց ստացող մի քանի տարբերը քաղա-
քում: Յուրաքանչյուր մարզում (հանրապե-
տության մեջ) միասնական պետական գնի
սահմանումը տնտեսական առաջնակարգ
նշանակություն ունեցող մի ձեռնարկու-
թյուն ե:

Նոր սահմանված գները զանազան շըր-
ջաններում միատեսակ չեն լինելու: Ջի
կարելի պահպանել այն կարգը, վորը գո-
յություն ուներ քարտային սխտեմի ժամա-

նակ, յերբ հաշվի չեյին առնվում հացի վաճառքի պայմանները տարբեր շրջաններում, յերբ հաշվի չեյին առնվում հացի փոխադրման իրական ծախսերը յերկրի զանազան վայրերում:

Ներկա պլանի համաձայն ամբողջ ԽՍՀՄ-ն ըստ հացի գների բաժանվում է 8 գոտիներին:

Ամենացածր գները, ինչպես և առաջ մնում են Միջին Ասիայի շրջաններում, վորն անհրաժեշտ է բամբակի արտադրությունը խթանելու համար, մի հումք, վորն այնքան անհրաժեշտ է մեր արդյունաբերությանը: Այդտեղ հաճարի հացի գինը սահմանվում է 80 կոպ. մի կիրգրամի համար, իսկ 96 տոկոսային ցորենի հացի համար 90 կոպեկ մի կիրգրամին: Յերկրորդ գոտու մեջ, վորտեղ համապատասխան գները 10 կոպեկով ավելի բարձր են, մտնում են Ուկրայնայի մեծ մասը և Հյուսիսային Կովկասը: Մոսկվան և ԽՍՀՄ-ի կենտրոնական շրջանները պատկանում են յերրորդ գոտուն, վորտեղ հաճարի հացի յուրաքանչյուր կիրգրամի գինը սահմանվում է մի ուրբի:

Իսկ ցորենի հացի գինը մի ուրբի 10 կոպեկ:

Ամենից ավելի բարձր գներ են սահմանվում 7-րդ և 8-րդ գոտիների համար: 7-րդ գոտում, վորին պատկանում են Հեռավոր Արևելյան յերկրի ամենից ավելի խիտ բնակված մասը, հաճարի հացի գինը սահմանվում է 1 ուրբի 30 կոպեկ մի կիրգրամի համար, իսկ ցորենի հացի գինը 1 ուրբի 40 կոպեկ մի կիրգրամի համար:

Վերջապես առանձնապես հեռավոր շրջանների համար, ինչպիսին են Կամչատկան, Սախալինը և ծայրագույն Հյուսիսը, վորտեղ առանձնապես մեծ են փոխադրական ծախսերը, հաճարի հացի գինը սահմանվում է 1 ուրբի 50 կոպեկ մի կիրգրամի համար և ցորենի հացի գինը 1 ուրբի 60 կոպեկ մի կիրգրամի համար:

Քանի վոր սահմանվում է վոչ միայն հացի, այլև ալյուրի լայն վաճառք, մեծ նշանակություն ունի ճիշտ հարաբերություն սահմանել նրանց գների միջև: Այստեղ ավելորդ է մանրամասնորեն կանգ առնել դրա վրա: Յես միայն կմատնանշեմ, վոր ալյուրի համար ևս գները սահմանվում են

ըստ գոտիների, հացի գներին համապատասխան, միայն այն պայմանով, վոր գինն սովելի խթանի հացի գնումը, քան ալյուրի գնումը:

Այդ կապակցությամբ առաջվանից ավելի սուր կերպով ծառանում ե պետական-կոոպերատիվ հացամթերման զարգացման հարցը: Այդ կողմից յետ մնացած շրջաններն անհապաղ պետք ե միջոցներ ձեռք առնեն հացաթխումը զարգացնելու համար, վորը չափազանց անհրաժեշտ ե բանվորների մատակարարումը բարելավելու համար:

Հացամթերքի գների փոփոխումը կանդրադառնա նաև հանրային սննդի ասպարիզում գոյություն ունեցող գների վրա: Այդ առնձնապես վերաբերում ե կուրպային: Չի կարելի չխոստովանել, վոր կրուպայի պետական նորմավորված գները նպաստում եյին կրուպայի ֆոնդերի վատնման: Այդ յերևում ե հետևյալից: Նորմավորված մատակարարման բնագավառում մաքրած կորեկի մի կիլոգրամն այժմ արժե 27 կոպեկ, միևնույն ժամանակ ազատ վաճառքում մի կիլոգրամ կրուպայի գինն ե 5 ուրլի: Այդ-

պիսի աննորմալ տարբերություն թողնել նորմավորված ե ազատ գնի միջև, նշանակում ե խրախուսել սպեկուլյանտներին, ե շույլել կրուպան, վորը հանդիսանում ե մասսայական մատակարարման ամենաարժեքավոր մթերքներից մեկը:

Մյուս կողմից մեզ մոտ միանգամայն սխալ վերաբերմունք ե ստեղծվել կարտոֆիլի նկատմամբ: Կարտոֆիլը, վորը մյուս յերկիրներում հանդիսանում ե կարևորագույն պարենամթերք, մեզ մոտ հետին պլանն ե մղված ե յերբեմն անտնտեսավարի կերպով վատնվում ե: Մինչդեռ կարտոֆիլը, վորի բերքն այս տարի առանձնապես առատ ե, շատ ղեպքերում կարող ե հաջողությամբ փոխարինել կրուպային: Մենք պարտավոր ենք այդ ուղղությամբ անհապաղ միջոցներ ձեռք առնել:

Այդ բոլորը ցույց ե տալիս այն ուղղությունը, վորով պետք ե վերակառուցվի մատակարարման սխեմանը քաղաքներում:

Քանի վոր քարտերի վերացմամբ հացի գները մի քիչ բարձրանալու յեն, անհրաժեշտ ե միաժամանակ համապատասխան չա-

փոյլ բարձրացնել բանվորներին ու ծառայողների աշխատավարձը: Ի տարբերություն ժողովուրդների և կենտրոնի մայիսի վորոշման յերբ աշխատավարձի բարձրացումը վերաբերում եր միայն ցածր վարձատրություն ստացող բանվորներին ու ծառայողներին, այժմ բարձրացվում ե բոլոր կատեգորիաներին պատկանող բանվորների ու ծառայողների աշխատավարձը: Այդ բարձրացումը տարբեր ե լինելու ըստ գոտիների, համաձայն յուրաքանչյուր գոտում սահմանված հացի գներին: Աշխատավարձի մեծ բարձրացում ե կատարվելու այն վայրերում, վորտեղ հացի մատակարարումը կատարվում եր ամբողջապես քարտերով: Աշխատավարձի մի քիչ պակաս բարձրացում ե կատարվում այն խմբերի նկատմամբ, վորոնք վերաբերում եյին մատակարարման 2-րդ և 3-րդ ցուցակներին:

Քարտային սխտեմի վերացման կապակցությամբ կատարված աշխատավարձի ամբողջ բարձրացումը պետք ե կազմի 4 միլիարդ 200 միլիոն ուղբլի: Այդ կազմում ե ալելի քան 10 տոկոս հավելում աշխատա-

վարձի ներկա տարեկան ֆոնդի նկատմամբ: Սակայն, ինչպես հայտնի յե, ազատ վաճառքի խանութներից հաց գներն այժմ արդեն մեծ նշանակություն ունի քաղաքային ազգաբնակչության զգալի մասի համար:

Իսկ քանի վոր, համեմատած գոյություն ունեցող ազատ վաճառքի գներին հետ, սահմանվում ե հացի գնի խոշոր իջեցում՝ միջին հաշվով 30—35 տոկոսով, վորի հետևանքը կլինի նաև շուկայի գների իջեցումը, ապա քաղաքային ազգաբնակչության մեծ մասը հենց միայն այդ պատճառով զգալի չափով կշահի քարտային սխտեմի վերացումից, ել չենք խոսում աշխատավարձի բարձրացման մասին:

Այժմ մեր լուծելիք կարևորագույն հարցերից մեկն ե բամբակի, վորշի, կանեփի, ծխախոտի և գյուղատնտեսական հումքի այլ տեսակների գների հարցը, վորն այժմ պետք ե բարձրացվի՝ հացամթերման ապրանքավորման վերացման կապակցությամբ: Կանգ չառնելով այդ գործի մանրամասնությունների վրա, յես կմատնանշեմ այն ուղ-

դուժխուհը, վորով ընթացանք մենք այդ հարցը լուծելիս:

Վերացնելով այդ ապրանքավորումը, մենք մեր առջև խնդիր ենք դնում վոչ միայն չթուլացնել գյուղացիների և կոլտնտեսութունների շահագրգռվածութիւնը տեխնիկական մշակութիւնների արտադրման նկատմամբ, այլ, ընդհակառակն, ուժեղացնել այդ շահագրգռվածութիւնը և ավելի նպաստել տեխնիկական մշակութիւնների զարգացմանը մեր յերկրում: Այդպիսով բամբակագործները, վոչ մշակողները, ծխախոտագործները և մյուս գյուղացիները հացով ապրանքավորման վերացումից վոչ միայն վոչինչ չեն կորցնում, այլ ընդհակառակը շահում են: Այդ և գյուղատնտեսական հումքի գների բարձրացման իմաստը, վոր կատարվում է այժմ: Նմանապէս համապատասխան չափով բարձրացվում են հանձնվող մորթու, ձկան, փայտեղենի և այլնի գները, վորտեղ մթերումը խթանվում (խրախուսվում) էր հայով:

Հասկանալի է, վոր գյուղատնտեսական հումքի գների բարձրացումը առաջ է բե-

րում լրացուցիչ մեծ ծախսեր պետութեան կողմից: Յեւ այստեղ էլ գործը վերաբերում է պետութեան մի քանի միլիարդ ուսուլի լրացուցիչ ծախսերին: Սակայն հացի վաճառքի գների բարձրացման կապակցութեամբ այդ ծախսերը պետք է հատուցվեն և չպետք է անդրադառնան արդյունաբերական ապրանքների գներին վրա:

Այլատաավարձի բարձրացման և արդյունաբերութեանը մատակարարվող գյուղացիական հումքի գների բարձրացման մասին մեր ասածը ցույց է տալիս, վոր լրացուցիչ յեկամուտների հետ միասին պետութիւնն ունենալու յե լրացուցիչ մեծ ծախսեր: Մեր խնդիրն է՝ այս վորոշումը կենսագործել այնպէս, վոր ծախսերը չգերազանցեն յեկամուտներին:

Մեր նախնական հաշվարկումները ցույց են տալիս, վոր այս ունեցորմը կարելի է իրագործել հավասարակշռելով յեկամուտներն ու ծախսերը: Մենք չենք էլ կարող նպատակ դնել, վոր պետութիւնը վորքէ լրացուցիչ յեկամուտ ստանա ներկա միջոցառումը գործադրելուց:

Քարտային սխտեմի վերացումը մի շարք նոր գործնական խնդիրներ և դուժ ազգաբնակիչությանը հաց մատակարարելու գործը բարելավելու բնագավառում:

Անպայման անհրաժեշտ և զարգացնել առևտրական ցանցը: Քարտերի վերացման նպատակն է բարելավել ազգաբնակչության առանձին պահանջների բավարարումը, վորը շատ դեպքերում էր կարողանում անել քարտային սխտեմն իր ստանդարտ նորմաներով:

Անհրաժեշտ է զգալի չափով զարգացնել մացի թխումը: Մենք ունենք արդյունաբերական խոշոր շրջաններ, որինակ՝ Իվանովոյի մարզը և Ուրալը, վորտեղ դեռ շատ քիչ չափով է զարգացել պետական-կոոպերատիվ հացաթխումը:

Այնպիսի քաղաքում, ինչպիսին է Կաբակովսկը (նախկին Նադեժդինսկը), վորտեղ գտնվում է Ուրալի խոշորագույն մետաղաձուլական գործարանը, բանվորներին մատակարարվում է 90 տոկոսով ալյուր և վոչ թե թխած հաց: Սա հացաթխման ասպարեզում յեղած անթույլատրելի հետա-

մնացության ցայտուն որինակներից մեկն է:

Հացաթխման ասպարեզում հետ մնացած այդ բոլոր շրջաններում անհրաժեշտ է անհապաղ միջոցներ ձեռք առնել՝ կառուցելու այնպիսի փոքր, վորոնք կարողանան տալ բավական քանակությամբ լավորակ հաց: Անհրաժեշտ է թխված հացի վորակին ամենալուրջ ուշադրություն դարձնել մանավանդ այն պատճառով, վոր քարտային սխտեմը շատերին սովորեցրել է պատշաճ ուշադրություն չդարձնել դրա վրա: Այժմ սպառողն ավելի մեծ պահանջներ կենրկայացնի հացի նկատմամբ և անհրաժեշտ է, վոր վորքան կարելի յե շուտով ձեզ տան, իրենց նրանք, ում վոր վերաբերում է այդ: Այս անհրաժեշտ է բարելավել հացի շտեմարանների գործը: Անհրաժեշտ է հացահատիկի պաշարով ասպհովել բոլոր շրջանները և պետք է աչքի առաջ ունենալ վոր բարձրանալու յե ազգաբնակչության պահանջները հացի վորակի ու տեսակի նրկատմամբ:

Այս բոլորը ցույց է տալիս, վոր քարտային սխտեմի վերացումը գործնական մեծ

աշխատանք ե պահանջելու, պահանջելու յե
մատակարարման ներկա ուռճացած ու դան-
դաղաշարժ սխտեմի արագ վերակառուցու-
մը: Համապատասխան կենտրոնական և բո-
լոր տեղական որդանների վրա մեծ պա-
տասխանատվություն ե ընկնում այդ մի-
ջոցները ճիշտ և արագորեն իրականացնե-
լու համար:

Յեղ այդ գործում հանցանք կլինի ինք-
նահոսին ապավինելը:

Այն անձարակությունը և բյուրոկրատիզ-
մը, վորով այնքան հարուստ եր քարտային
սխտեմը, կարող են մեծ չափով զգացնել
տալ իրենց այնտեղ, վորտեղ պատշաճ դե-
կավարություն և վերահսկողություն չի լի-
նի մատակարարման վերակառուցման բնա-
գավառում: Հակախորհրդային տարերը չա-
րախնդությամբ են համակվելու ամեն մի
առիթով այնտեղ, վորտեղ վերակառուցումը
կհանձնարարվի չինոֆիլիներին ու գրավոր
հրամաններ տալ սիրողներին և վորտեղ
խորհրդային ու կուսակցական ղեկավար
որդաններն իրենց վստահելի ձեռքերում
չեն վերցնի այդ գործը:

Իրա մասին բանվորական շրջաններում
առանձնապես պետք ե մտածեն նրանք,
ովքեր մինչև այժմ հոգ չեն տարել առև-
տրական ցանցը և մանավանդ հացի թխու-
մը զարգացնելու մասին: Տեխնիկական մը-
շակույթները շրջաններում պետք ե ժամա-
նակին հակահարված տալ պետության հան-
դեպ վստահությունը թուլացնելու փորձերի
դեմ, այն պետության, վորի վորոշումը կա-
տարելապես ընդառաջում ե բամբակագործ-
ների, վուշմշակողների, ծխախոտագործների
լայն մասսաներին և ընդհանրապես ընդա-
ռաջում ե աշխատավոր գյուղացիներին ու
կոլտնտեսություններին:

4. Հացի փարսային սիստեմի վերացման
նպատակաւորումն մասին

Հացի քարտային սիստեմի վերացման իմաստն է՝ ել ավելի բարելավել քաղաքների և գյուղական շրջանների մատակարարումը, ել ավելի բարելավել ազգաբնակչության պահանջները: Քարտային սիստեմի փոխարինումն առեվտրոլ հանդիսանում է Սորհրդային Միութեան ուժերի աճման լավագույն ցուցանիշներից մեկը, գյուղատնտեսութեան մեջ տեղի ունեցած բեկման ցուցանիշը, մեր յերկրում սոցիալիզմի ձեռք բերած նոր հաջողութեանների ցուցանիշը: Մենք ավելի ուժեղ ենք դարձել, դրա համար ել վերացնում ենք քարտային սիստեմը: Մենք քարտային սիստեմը վերացնում ենք այն պատճառով, զոր ուզում ենք նոր քայլ անել դեպի առաջ ազգաբնակչության մատակարարումը բարելավելու գործում:

Ներկա վորոշումը հսկայական նշանակութեան և ունենալու ամբողջ ժողովրդական տնտեսութեան համար: Նրա նշանակութեանը միայն մատակարարման բարելավումը չէ: Նրա նշանակութեանը շատ ավելի մեծ

է: Քարտային սիստեմի վերացման նշանակութեանը կանդրագառնա յերկրի ամբողջ տնտեսական կյանքի և նրա հետագա քաղաքական ամրացման վրա:

Այն գլխավոր բանը, զորի մասին պետք է այժմ ասել, վերաբերում է խորհրդային առեվտրի զարգացմանը և մեր ուղիւր ամրացմանը:

Կուսակցութեան 17-րդ կոնֆերանսը դեռ յերկրորդ հնգամյա պլանի վերաբերյալ իր դիրքեկտիվներում ասել է՝

«Միմիայն ապրանքաշրջանառութեան ծախարման հիման վրա հնարավոր է ապահովել բանվորներին և գյուղի աշխատավորներին արդյունաբերական ապրանքներ ու գյուղատնտեսական մթերքներ մատակարարելու գործի հետագա արագ բարելավումը, զորի համար իր հերթին անհրաժեշտ է ըստ ամենայնի ընդարձակել խանութների, կրպակների ցանցը և ամբողջ առևտրական ցանցը, իրականացնելով նրա տեխնիկական անհրաժեշտ վերակառուցումը: Միմիայն այդ հիման վրա հնարավոր է նախապատշաճել ապրանք-

ների վաճառման նորմավորման վերացումը
և կենսաբանացված բաժնիման սիստեմը փո-
խարինել ծավալուն խորհրդային առևտրով
(ընդգծումն իմն է՝ Վ. Մ.):

Հացի քարտային սիստեմը վերացնելու
մեր վորոշումը նշանակում է, վոր մենք հա-
ջողությամբ ենք իրականացնում յերկրորդ
հնդամյակի կարևորագույն խնդիրները:
Մեր առջև խնդիր եր դրված՝ «Նախապատ-
րաստել ապրանքների նորմավորված վա-
ճառման վերացումը և կենտրոնացված բաշխ-
ման սիստեմը փոխարինել խորհրդային ծա-
վալուն առևտրով»: Չի կարելի չխոստովանել,
վոր կուսակցությունը և կառավարությունը
քիչ աշխատանք չեն կատարել դրա համար:
Հենց այդ դիրեկտիվի կատարումն է հան-
դիսանում նաև հացի քարտային սիստեմի
վերացումը: Իբրևո՞վ մենք նոր և վճռական
քայլ ենք անում ամբողջ կենտրոնացած բաշ-
խման սիստեմի վերացման ուղղությամբ,
խորհրդային առեվտրի լայն ծավալման ուղ-
ղությամբ:

Կուսակցությունը միշտ էլ առեվտրի ծա-
վալման հիմք համարել է ապրանքների

գների իջեցման քաղաքականությունը: Այ-
ժըմ նպաստավոր պայմաններ են ստեղծվում
այդ քաղաքականությունն իրականացնելու
համար:

Այստեղ գների իջեցման մասին մենք խո-
սում ենք վոչ թե նորմավորվող գների
նկատմամբ, վորոնք վաղուց կտրվել են շու-
կայի գներից: Իսկ ազատ վաճառքի բարձր
գների փոխարինումը պետական շատ ավելի
ցածր նոր գներով, անհապաղ առաջ կբերի
նաև շուկայի գների իջեցում: Կիջնեն վոչ
միայն հացի գները, այլև մյուս մթերքների
գները:

Մյուս կողմից չի կարելի պատկերացնել,
վոր հացի շուկայի գների զգալի իջեցումը,
վորն անխուսափելի կլինի հացի միասնա-
կան պետական գին մտցնելուց հետո, տեղի
կունենա առանց մյուս մթերքների շուկայի
գների զգալի իջեցման: Չի կարելի նույն-
պես տարակուսել, վոր մենք հնարավորու-
թյուն կունենանք ել ավելի իջեցնելու հացի,
ալյուրի ու կրուպայի համար սահմանվող
գները: Այդ ցույց է տալիս, վոր գների ի-
ջեցման քաղաքականությունը գործնակա-

նապես կիրականանա արդեն մոտակա ժամանակներում:

Ի՞նչ տեղի կունենա արդյունաբերական ապրանքների գների նկատմամբ: Այդ կողմից ևս, ինչ չափով վոթ խոսքը վերաբերում է ազատ վաճառքի ու շուկայի գներին, մենք անպայման կունենանք գների իջեցում: Աշխատավարձի այն բարձրացումը, վոթի մասին խոսեցինք, չի կարող բարձրացնել արդյունաբերական ապրանքների գները: Աշխատավարձի այն բարձրացումը պետությունը հատուցում է այն յեկամուտներից, վորոնք ստացվում են առաջ քարտերով տրվող հացի գների բարձրացումից:

Այժմ մեզ մոտ հաստատուն նախադրյալներ է ստեղծվում, թե պարենամթերքի և թե արդյունաբերական ապրանքների գներն իջեցնելու համար: Իջեցման համար ճանապարհն ցույց կտա հացի, ալյուրի ու կրուպայի պետական միասնական գների սահմանումը: Իսկ ամեն մեկի համար հասկանալի չե, վոթ գների իջեցումը հանդիսանում է քաղաքի ու գյուղի աշխատավորների, այսինքն ամբողջ յերկրի ազգաբնակչության

բարեկեցության կարևորագույն պայմանը: Կամրանա նաև խորհրդային ռուբլին: Յեթե գների ներկա յերկվությունը թուլացնում էր նրա նշանակությունը, ապա հացի միասնական գները կամրացնեն նրան: Գների իջեցման քաղաքականությանը գործնական կենսագործունի իր ընդհանուր արտահայտությունը կդառնի խորհրդային ռուբլու ամրացման մեջ:

Սորհրդային ռուբլու այդ ամրացումը համապատասխանում է աշխատավորների շահերին: Նա ավելի հաստատուն կդարձնի մեր պլանները: Նա կառողջացնի մեր պետական ապարատը: Նա կամրացնի բանվորների ու գյուղացիների դաշինքը, կհեղափոխի մեր վերելքը և սոցիալիզմի ճառ մեր յերկրում:

Ռուբլու ամրացումը կբարձրացնի աշխատավարձի նշանակությունն արդյունաբերություն մեջ: Յեզվ ձեռնարկություններում, և շինարարություններում աշխատավարձի հարցերը մեծ ուշադրություն կպահանջեն: Հակառակ կառավարության ու կուսակցություն կտրուկ պահանջին, մեզ մոտ գործնա-

կանորեն մինչև այժմ ել հաճախ արհամարհական վերաբերմունք կար դեպի այդ հարցերը: Քանի դեռ փողային աշխատավարձը հանդիսանում եր բանվորների աշխատանքի վարձատրման վոչ թե գլխավոր տարրը, այլ տարրերից մեկը միայն, վորն անխուսափելի յեր քարտային սխտեմի պայմաններում, նքա դերը մինչ այդ վորոշ չափով թուլացել եր արտադրության մեջ և շինարարության ասպարիզում: Այժմ աշխատավարձը դառնում ե հիմնական ռեզուլյատոր, իսկ նրա բարձրացումը մի վճռական խթան՝ բանվորների ու ծառայողների համար: Յեղ դա պետք ե ել ավելի ռեփրացնի աշխատավարձի դերը և արտադրության և շինարարության մեջ:

Ըստ գոտիների հացի գներ սահմանելը շերտավորում (տարբերություն) կառաջացնի աշխատավարձի ավելացման մեջ: Այդ շերտավորումն անհրաժեշտ ե և միայն շեշտում ե, վոր անթուլատրելի յե հավասարեցուցիչ մոտեցում ցուցաբերիլ աշխատավարձի գործուծում: Մինչդեռ մինչև այժմ ել դանդաղ ե առաջ գնում մանր բուրժուական հավասարեցման արտաքսումը աշխատավարձի բնագա

վառից: Իսկ առանց դրան չի կարող լինել նաև իրենց աշխատանքում աղնիվ լավագույն աշխատողներին նյութական խրախուսման ճիշտ կազմակերպում, վորն անհրաժեշտ ե վոչ միայն նրանց շահերի, այլև պրոլետարական պետության շահերի տեսակետից:

Այդ բոլորից հետևվում ե, վոր աշխատավարձի հարցերը արտադրության մեջ, ամբողջ արդյունաբերության մեջ, ինչպես և տրանսպորտում ու գյուղատնտեսության մեջ ներկա պայմաններում առաջնակարգ նշանակութուն են ստանում:

Թե յերբեմն վորտեղ եր հասնում անփուլթ վերաբերմունքը դեպի փողը, յերևում ե թեկուզ հետևյալից.—մեր մի քանի կառուցողների մոտ նույնիսկ գործածական եր դարձել մի արտահայտություն՝ «իրացրի փողի այսինչ գումար»: Իսկ այստեղ «իրացրի» բառը պարզապես նշանակում ե ծախսեցի:

Բայց ամեն մեկի համար հասկանալի յե, վոր փողի ամեն մի ծախսում նվաճում չե: Շինարարության հաջողությունների մասին

պետք է դատել վոչ թե պարզապէս շինարարութեան մեջ «իրացված» գումարից, այլ ծախսված գումարի տրված փաստական արդյունքներից: Ամբողջովին իրացնել պետութեան բաց թողած միջոցները, իսկ դրա փոխարեն պետութեանը տալ պլանով սահմանված շինարարութեան պլանի միայն կեսը՝ նշանակում է հանցանք գործել բանվոր դասակարգի շահերի դեմ, վարովհետև դա սահմանակից է պետական միջոցների վատնումին: Ժամանակն է վերջ տալու պետական միջոցների այդ տեսակ «իրացմանը»:

Անհրաժեշտ է, վոր բոլոր կառուցողները սովորեն լրջորեն հաշվել փողը: Դա կրարելալի մեր շինարարութեանը, դա մեծ չափով կոզնի մեր անտեսական աճմանը:

Այդպէս ուրեմն մենք կանգնած ենք հետևյալ խնդրի առջև՝ ծավալել առևտուր և ամբացնել մեր ռուբլին: Այդ է այժմ մեր սոցիալիստական, յերկրի աճման կարևորագույն պայմանը:

Վերջ է վերջո այստեղ գլխավորն ապրանքաշրջանառութեան ծավալումն է: Հենց

դրան է ընդառաջում հացի քարտային սխտեմի վերացման վերաբերյալ վորոշումը: Քարտային սխտեմը կարող է վոխարինել միմիայն լայն առևտրով՝ այսոր հացի, վաղը՝ մյուս ապրանքների առևտրով:

Պետք է հասկանալ, թե ինչ պայմաններումն է կատարվում այդ և վճար առևտրի մասին է խոսվում այժմ:

Այժմ մեզ մոտ միմիային ամբողջ արդյունաբերութեանը չէ, վոր գտնվում է պետութեան ձեռքում: Այժմ գյուղատնտեսութեանը ևս հիմնականում արդեն ավարտել է իր սոցիալիստական վերակառուցումը: Գյուղատնտեսութեան ամբողջ հիմնականն այժմ գտնվում են կոլտնտեսութեաններում և խորտնտեսութեաններում: Վերջապէս ինքն ապրանքաշրջանառութեանը ինչպէս քաղաքում, այնպէս էլ գյուղում նույնպէս գտնվում է պետութեան ձեռքում և նրա հետ անխզելիորեն կապված կոոպերատիվ սխտեմում:

Այժմ, յերբ մենք խոսում ենք առևտրի ծավալման մասին, մենք խոսում ենք սոցիալիստական քաղաքի և կոլտնտեսական

գյուղի մեջ յեղած ապրանքաշրջանառու-
թյան մասին: Կապիտալիզմի մնացորդները
դեռ կենդանի յեն: Անհատական տնտեսու-
թյանը դեռ կողմնակից և գյուղացիության
մի մասը: Սակայն գյուղատնտեսության
բոլոր վճռական դիրքերն արդեն գրավել
են կոլտնտեսություններն ու խորհրդակե-
սությունները: Դրա համար ել առևտրի,
ինչպես և խորհրդային ուղբու գրությունն
ու դերը բոլորովին այլ է, քան ասենք 10
տարի առաջ:

Ներկա պայմաններում ծավալուն առև-
տուրը նոր ուժ է տալիս սոցիալիստական
քաղաքին և կոլտնտեսային գյուղին: Սոցիա-
լիստական առևտրի զարգացումը դարձել է
սոցիալիստական տնտեսության աճման կա-
րևորագույն պայմանը, հաղթական սոցիա-
լիզմի կարևորագույն պայմանը նրա առաջ-
ընթացի ճանապարհին:

Թե ինչ առևտրի մասին է խոսքը ամենից
լավ է ասենք անցյալ տարի Կենտկոմի
հռչակարի պլենումում ընկ. Ստալինի ասած
խոսքերով: Ընկ. Ստալինն այն ժամանակ
ասել է՝

«Սորհրդային առևտրի, այս թիվում
նաև կոլտնտեսային առևտրի և ՆԵՊ-ի
առաջին շրջանի առևտրի միջև արմա-
տական տարբերություն կա:

ՆԵՊ-ի առաջին շրջանում մենք թույլ
եյինք տվել կապիտալիզմի աշխուժացու-
մը, թույլ եյինք տվել մասնավոր ապրան-
քաշրջանառությունը, թույլ եյինք տվել
մասնավոր առևտրականների, կապիտա-
լիստների, սոլեկուլյանտների «գործու-
նեյությունը»:

Դա ավելի կամ պակաս չափով ազատ
առևտուրն էր՝ սահմանափակված մի-
միայն պետության կարգավորող դերով:
Այն ժամանակ յերկրի ապրանքաշրջա-
նառության մասնավոր կապիտալիստա-
կան հատվածը բավականին մեծ տեղ էր
գրավում:

Ապա ընկ. Ստալինը ասել էր, թե ինչպես
փոխվեց գործը վերջին տարիներս՝

Յեթի ՆԵՊ-ի առաջին շրջանում առև-
տուրը թույլ էր տալիս կապիտալիզմի
աշխուժացումը և մասնավոր կապիտա-
լիստական հատվածի՝ ապրանքաշրջանա-
ռության մեջ գործելը, ապա խորհրդա-

յին առևտուրը յեղնում և թե մեկի և թե մյուսի բացասումից: Ինչ բան և խորհրդողային առևտուրը: Խորհրդային առևտուրը մի առևտուր և առանց փոքր ու մեծ կապիտալիստների, առևտուրը, առանց փոքր ու մեծ սպեկուլյանտների: Դա առևտրի մի հատուկ տեսակն է, վորը մինչև այժմ չգիտեր պատմությունը և վորը կատարում ենք մենք բոլշևիկներս խորհրդային զարգացման պայմաններում»:

Այդպես ուրեմն այժմ գործը վերաբերում է առանց մասնավորների, առանց կապիտալիստների, առանց սպեկուլյանտների կատարվող առևտրի զարգացմանը, գործը վերաբերում է խորհրդային առևտրի զարգացմանը: Այդ խորհրդային առևտրի լայն զարգացումը զարձեղ է մեր ամբողջ տնտեսական աճման և բանվորա-գյուղացիական զողման ամրացման վճռական պայմաններից մեկը:

Նույնիսկ ՆեՊ-ի տարիներին, յերբ առևտրում կենդանի յեր մասնավոր կապիտալիստը, մեր արդյունաբերության կապը գյուղատնտեսության հետ՝ առևտրի միջոցով ու մեքենաների մատակարարումով, մեզ ապահովեց գյուղի սոցիալիստական վե-

րակառուցման նախապատրաստումն ու իրականացումը: Առևտրի զարգացումն այն ժամանակ ել առաջնակարգ նշանակություն ուներ մեր յերկրում սոցիալիզմի ուժերի աճման համար: Ներկա պայմաններում, յերբ գործը վերաբերում է խորհրդային առևտրի զարգացմանը, առանց կապիտալիստների կատարվող առևտրին, քաղաքի և գյուղի ապրանքաշրջանառության ծավալումը վոչ պակաս նշանակություն կունենա յերկրի հետագա սոցիալիստական աճման համար:

Մենք ձեռնամուխ ենք լինում քարտային սիստեմի վերացմանը սկսելով հացից և դրանով իսկ լայն ճանապարհ ենք հարթում խորհրդային առևտրի զարգացման համար: Նոր պայմաններում առևտուրն ու փողը պետք է նոր ձևով ծառայեն կոմունիզմի գործին: Յեվ մենք կարող ենք չտարակուսել, վոր նրանք ավելի մեծ ծառայություն կմատուցեն մեզ: Թող ուրեմն լավ ծառայեն նրանք այդ գործին:

Մենք վստահ քայլերով առաջ ենք գնում և դրանում իր արտահայտությունն է գլխում մեր կուսակցության քաղսփականության ճշտությունը:

ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ ՊԵՏՔ Ե ԻՄԱՆԱ
ՊԼԵՆՈՒՄԻ ՎՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

(«Պրավդայի» նոյեմբերի 30—ի առաջնորդողը)

Իր աշխատանքն ավարտեց մեր կուսակ-
ցութեան Կենտրոնական Կոմիտեյի հերթա-
կան, նոյեմբերյան պլենումը: Պլենումի վո-
րոշումները «հացի և մի ֆանի այլ մքերֆների
փառալին սխսեմը վերացնելու մասին»,
«Գյուղատնտեսության ֆադրաժինների մասին»,
բնդունված Վ. Մ. Մոլոտովի և Լ. Մ. Կազա-
նովիչի զեկուցումների առթիվ, հրապարակ-
ված «պրավդա»-յի յերեկվա համարում, վո-
րոնք սոցիալիզմի հաղթանակների նոր,
փայլուն ապացույցն են հանդիսանում:

Վերացված է հացի և մի քանի այլ մթերք-
ների վաճառման քարտային սխսեմը:
Հարկավոր է ավելի ծանրակշիռ ապացույց
ցույց տալու համար, վոր Խորհուրդների
յերկիրը սրընթաց դեպի առաջ և շարժվում:
Այդ լույսի տակ վորքան վողորմելի ու
լկտի յե թվում «ԽՍՀՄ-ում յեղած սովի
մասին» զրպարտությունը, վորը տարած-
վում է ծախու բուրժուական մամուլի կող-
մից: Հացի քարտերի վերացումը Խորհրդա-

յին Միութեան մեջ՝ վերջնականապես մերկացնում ե՛ ֆաշիստական զրպարտիչներին:

Վերջին տարիներին ընթացքում հացի վաճառքի քարտային սխտեմը բանվորների և ծառայողների մատակարարման բարելավման կարևորագույն պայմանն էր: Գործազրկած այն ժամանակաշրջանում, յերբ գյուղատնտեսութեան մեջ գերակշռում էր գյուղացիական մանր, ցանուցիւր տնտեսութեանները, վորոնք չէին կարող բավարարել հացի հարաճուճ պահանջը. քարտային սխտեմը բանվորին պաշտպանում էր ազատ շուկայի չսփառանց բարձր գներից: Այդ սխտեմը կատարեց իր գործը. նա ոգնեց տնտեսութեանը բարձրացնելու իր ներկա բարձր մակարդակին:

Դրութեանն արմատապես փոխվել է: Կոլտնտեսական կարգը հաղթանակել է «Պեսոսիբուսն ալմ, — սսված է պլենումի վորոշումներում, — բավակեցին մեծ քանակութեամբ հաց ունի, վորպեսզի կարողանա առանց փառային սխտեմի, ամենուրեք հացի լայն առևտուր ծավալելու միջոցով, յիովին և անպայման ապահովել բնակչութեան մատակարարումը»: Այդ պայմաններում հացի և

մի քանի այլ մթերքների քարտային սխտեմը կարող է միայն արգելակ լինել մատակարարման բարելավման համար: Ընկ. Ստալինի առաջարկութեամբ պլենումում դրվեց և զրականորեն լուծվեց քարտային սխտեմի վերացման հարցը:

Ի՞նչ է տալիս այդ բարեփոխութեանը:

Տնտեսական կյանքն այժմ աղբյուրի նման խփում է: Մենք հնարավորութեան ենք ստանում ըստ ամենայնի ծավալել ապրանքափառութեանը, ըստ ամենայնի ամրագնդել խորհրդային ռուբլին: Արդյունաբերութեան պրոբլեմը, գյուղատնտեսութեան պրոբլեմը լուծված են: Մնում է լուծելու ապրանքաշրջանառութեան պրոբլեմը: «Վորպեսզի յերկրի տնտեսական կյանքը կարողանա աղբյուրի նման խփել, — ստում էր ընկեր Ստալինը կուսակցութեան XVII համագումարում, — իսկ արդյունաբերութեանն ու գյուղատնտեսութեանն ունենան իրենց արտադրանքի հետագա աճման խթան, հարկավոր է ունենալ ևս մի պայման, այն է՝ ծավալուն ապրանքափառութեանը քաղաքի և գյուղի միջև, յերկրի, շրջանների և մարզերի միջև, ժողովրդական տնտեսութեան

զանազան ճյուղերի միջև: Անհրաժեշտ է, վոր
յերկիրը ծածկված լինի առևտրական բա-
զաների, խանութների, կրպակների հա-
րուստ ցանցով: Անհրաժեշտ է, վոր այդ
բազաների, խանութների, կրպակների կա-
նախներով ապրանքներն առանց կանգ առ-
նելու շրջանառությունն անեն արտադրու-
թյան վայրերից դեպի սպառողը: Անհրա-
ժեշտ է, վոր այս գործի մեջ ներգրավվին
և՛ պետական առևտրի ցանցը, և՛ կոոպերա-
տիվ առևտրի ցանցը, և՛ տեղական արդյու-
նաբերությունը, և՛ կոլտնտեսությունները,
և՛ մենատնտես գյուղացիները:

Հենց այս է, վոր մեզ մոտ կոչվում է ծա-
վալուն խորհրդային առևտուր, առևտուր ա-
ռանց կապիտալիստների, առևտուր, առանց
սպեկուլյանտների»:

Հացի քարտերի վերացումը նշանակում է
վերացնել բաշխման մեքենայական սխտե-
մը, վերացնել բրոնյան, դրանք փոխարի-
նել խորհրդային առևտրով: Ծավալուն ապ-
րանքաշրջանառությունը պետք է նպաստի
գյուղատնտեսության, մասնավորապես ա-
նասնապահության ել ավելի արագ աճին:

Խորհրդային առևտրի պարտադիր պայ-

մանը սպառողին հարգելն է: Քարտային
սխտեմի ժամանակ գոյությունն ունի առ-
հասարակ սպառող: Պայտի քանակը, քար-
տերի քանակը ծածկում պատնեշում է
կոնկրետ սպառողին՝ նրա իր անհատական
ճաշակով, պահանջներով: Քարտերի վերա-
ցումը պահանջում է իսկական կուլտուրա
առևտրական գործում, առևտրական ցանցի
մեծ ճկունություն:

Այժմ ունայ բազայի վրա յն դրված գների
իջեցման քաղաքականությունը՝ ժողովրդական
սնեստությունը բոլոր նյութերում: Պարզ է, վոր
յերբ հացի տարբեր գներ գոյությունն ու-
նեյին և յերբ պետությունը հսկայական մի-
ջոցներ եր ծախսում, վորպեսզի պահպաներ
չափազանց ցած նորմավորված գները, չեր
կարելի խոսել մյուս բոլոր մթերքների ու
ապրանքների գների իջեցման մասին: Հացի
միասնական գինը մոտիկ սպազայում ան-
խուսափելիորեն կիջեցնի գյուղատնտեսա-
կան բոլոր մթերքների գները:

Վերջապես, հացի քարտերի վերացումով
առմատախի է արվում սպեկուլյացիայի հեռա-
բավորությունը: Վերջան որինակներ կային
և կան, յերբ քարտով չափազանց ցած գնով

գնված հացը, հենց նույն տեղում, հացի խա-
նութի շեմքին, ծախվել է գնածից մի քանի ան-
գամ բարձր գնով: Վերջան սպեկուլյանտներ
ու մութ գործարարներ հարստանում ելին հա-
ցի սպեկուլյատիվ առևտրով: Այժմ սահման-
վում է պեռական հաստատուն միասնական
գին—ազատ վաճառքի գոյություն ունեցող
բարձր գները և նորմավորված չափազանց
ցածր գների մոտավորապես միջին մակար-
դակին: Դա, ի հարկե, որակարգից չի հա-
նում հացի սպեկուլյացիայի ամեն տեսակ
փորձերի և դասակարգային թշնամու մյուս
յելույթների դեմ անշեղ պայքար մղելու խն-
դիրները:

Քարտային սխտեմի վերացման և հացի,
ալյուրի ու կրուպայի մանրածախս միաս-
նական գներ սահմանելու առնջնությամբ
Կենտրոնական Կոմիտեյի պլենումը վորո-
շում ընդունեց 1935 թ. հունվարի 1-ից բար-
ձրացնել բանվորների և ծառայողների աշ-
խատավարձը, ուսանողների թոշակները և
կենսաթոշակավորների կենսաթոշակները:
Աշխատավարձը դառնում և աշխատանքիա ր-
տադրողականության բարձրացման լիար-
ժեք գործիքը:

Սահմանվում են նույնպես գյուղատնտե-
սական հումքի մթերման բարձրացրած գներ,
վորքան վոր դադարեցվում է այդ մթերում-
ների ապրանքավորումը հացով:

Խոշորագույն նշանակություն ունի Կենտ-
րոնական Կոմիտեյի պլենումի վորոշումը
«գյուղացեստության ֆադրաթիկների մասին»:

Մեքենատրակտորային կայանների քաղ-
բաթիները, վորոնք կուսակցությունն ըս-
տեղծել եր այն մոմենտին, յերբ նա դեմ
առեց մե շարք դժվարությունների՝ գյու-
ղատնտեսության զարգացման գործում, վիթ-
խարի աշխատանք են կատարել: Կոլտնտե-
սությունների ղեկավարման մեջ այն թե-
րությունները, վորոնք մատնանշել եր ըն-
կեր Ստալինը իր «Գյուղի աշխատանքի մա-
սին» ճառում, այժմ զգալի չափով վերաց-
վել են հատկապես քաղբաթիները բոլ-
շևիկյան աշխատանքի շնորհիվ: Քաղբաթի-
ների ջանքերով կուսակցության շուրջն է
համախմբվել կոլտնտեսականների բաղմա-
մարդ անկուսակցական ակտիվ: Կոլտնտե-
սություններն իրենց տնտեսական հաջո-
ղությունների համար քեչ պարտական չեն
քաղբաթիներին, վորոնք առաջավոր կոլ-

տընտեսականների սգնությամբ գրոհ են
տվել լողբների և գործալքողների դեմ, կու-
տնտեսականների մասսային վոտքի յին հա-
նել պաշտպանելու հանրային սեփականու-
թյունը, պայքարելու հանուն պետության
հանդեպ ստանձնած պարտավորությունների
հառաջնահերթ կատարման: Մրցակցության
և հարվածայնության աճը կոլտնտեսություն-
ներում, դաշտային աշխատանքների ավելի
բարձր վորակը—կոլտնտեսականների հետ
քաղբաժինների աշխատողների ամենուրյա
շփման ուղղակի հետևանքն է, վորոնք
պարզ և մատչելի լեզվով կոլտնտեսական-
ներին բացատրում են բոլորիկյան կոլտնտե-
սությունների և ունեւոր կյանքի լողունգի
նշանակությունը:

Սակայն քաղբաժինները կուսակցական
կազմակերպության արտակարգ ձև էյին,
նրանց առաջ կանգնած էյին առանձնահա-
տուկ, հարվածային խնդիրներ: Այժմ, ինչ-
պես այդ մատնանշեց պլենումը, գյուղի ղե-
կավարումը բարդացել է, քաղբաժիններն
ինքնին արդեն քիչ են: Չե՞ վոր այժմ բանը
միայն այն չէ, վոր կարողանանք կատարել
ցանքի, բերքահավաքի, մթերման պլանը:

Հարկավոր է ավելի լայնորեն ընդգրկել
գյուղի կյանքի բոլոր կողմերը: Դպրոցների,
հիվանդանոցների, կինոների, ակումբների,
ճանապարհների, կուլտուրա-կենցաղային
զանազան հիմնարկների շինարարությունը—
այս բոլորը պահանջում են ամբապնդի կու-
սակցական և խոբհրդային նորմալ ողգանները,
վորոնք գյուղական աշխատանքն ընդգրկում են
նրա վողջ բազմազանությամբ:

Հենց դրա համար կենտրոնական կոմի-
տեյի պլենումը վորոշում ընդունեց մեքենա-
տրակտորային կայանների քաղբաժինները
վերակազմելու սովորական կուսակցական որ-
դանների և քաղբաժինները միաձուլելու
կուսակցության գոյություն ունեցող շրջա-
նային կոմիտեները հետ: Ավարավում է շրջ-
շանացումը, նոր շրջաններ ու մարզեր են
կազմվում, կառավարման որդաններն են ա-
վելի յեն մոտենում գյուղին: Կուսակցության
շրջանային կոմիտեները, շրջանում միասնա-
կան կուսակցական ղեկավարության ամբա-
պլընդումը ներկայումս կարևորագույն խըն-
դիրն է:

Գյուղացնեսությունն հետագա վերելի հա-
մար մղվող պայտար պետ է օտրումակվի

անդադրում ուժով: Միժադելի կլինեք տակ,
վոր գյուղատնտեսութեան մեջ անցել ենք
բոլոր դժվարութեանները և կարելի չե ան-
գարթնում քնել: Դեռ շատ աշխատանք կա,
դեռ ևս մի շարք կոլտնտեսութեաններում
կուրակային տարրերի քայքայիչ աշխատանք
վերջնականապես չի ջախջախված: Շքը-
ջանացման ավարտումը, շրջանում միասնա-
կան կուսակցական ղեկավարութեան ամրա-
պնդումը պետք է խոշոր փոփոխութեաններ
առաջացնեն գյուղի տնտեսական և քաղա-
քական կյանքում: Այժմ հնարավորութեան
կա հիմնավորապես ձեռնամուխ լինելու կուր-
տուրական գործերին, ֆինանսներին, հետա-
մնաց կոլտնտեսութեանների ամրապնդմանը:
Կոլեկտիվացման ավարտումը, այդ բառի լիա-
կատար իմաստով, որվա կարևորագույն
խնդիրն է դառնում:

Քաղաքայինների բոլոր աշխատողներն ա-
ռանց բացառությամբ անպայման կմնան օբ-
յեկտներում աշխատելու: Հարկավոր է ամենա-
խիստ կերպով վարվել այն կազմակերպու-
թեանների ղեկավարների հետ, վորոնք կը-
փորձեն քաղաքային աշխատողներին քաղա-
քային աշխատանքի քարշել:

Կենտրոնական Կոմիտեյի նոյեմբերյան
պլենումը նշանակալից է նրանով, վոր կու-
սակցութեանը հացի քարտերի վերացման
մասին և Մեքենատրակտորային կայան-
ների քաղաքայինները կուսակցութեան շրջա-
նային կոմիտեիների հետ միաձուլելու մա-
սին վորոշումներ հանելով, գյուղատնտեսու-
թեան բնագավառում իր կատարած աշխա-
տանքի հանրագումարն արեց: Կոլտնտեսա-
կան կարգի լիակատար հաղթանակը գյու-
ղում, կոլտնտեսութեանների գործնական
ղեկավարման արմատական բարելավումը—
անա թե ինչի վրա յեն հիմնվում պլենումի
վորոշումները:

Պլենումի վորոշումները միջոցառումներ
միասնական շղթա յեն, վորոնք վերաբերում
են մեր յերկրի բնակչութեան ամենալայն
շրջաններին: Կուսակցութեանն ամեն բան
կանի, վորպեսզի դրանք ամենակարճ ժամ-
կետում իրականացվեն կյանքում: Չպետք
է լինի վոչ մի կոմունիստ, բանվոր, կոլտն-
տեսական, ծառայող, վորն ամենաուշադիր
կերպով չուսումնասիրի կենտրոնական կոմի-
տեյի նոյեմբերյան պլենումի վորոշումները:

Պատ. խմբագիր Հ. Գասպարյան.
Թարգմանեց Հ. Թուրոյան. Տեխ. խմբ.
[redacted] Սրբազրիչ Մ. Սահակյան

▼
Հրատ. 259, քիւրձ 15000

Դրամի 7890, պատկեր 382, ինդեքս CH-17
Կուսերուսի տպարան, Յերեվան

ԳԻՆԸ 30 Կ.

Цена 30 к.

В. М. МОЛОТОВ
ОБ ОТМЕНЕ КАРТОЧНОЙ СИСТЕМЫ
ПО ХЛЕБУ

Доклад на пленуме ЦК ВКП (б)
25 ноября 1934 г.

Партиздат, 1934 Эривань

« Ազգային գրադարան

NL0205803

31.380

